

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H.C. van der Ent, Dordrecht-Centrum; Ds. R. Kok, Soest, Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Bunschoten; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13, 4231 BP Meerkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0.25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

JEZUS' OPVAART

Ik vaar op tot Mijn Vader en uw Vader, tot Mijn God en uw God.

Joh. 20 : 17b.

Wat Jezus in de bovenomschreven woorden heeft gezegd tot Maria Magdalen is nu een feit geworden, dat wij met Hemelvaartsdag weer herdenken.

Dit woord is rijk aan inhoud. Jezus spreekt op een onderscheiden wijze over Mijn Vader en uw Vader, Mijn God en uw God. Hij spreekt niet van onze Vader en onze God. Want God was op een andere manier Vader van Jezus en de God van Jezus, dan Hij dit was van Maria Magdalena en de discipelen en dan Hij dit was van alle gelovigen.

Want Jezus is de eigen natuurlijke Zoon van God, eenswezens met de Vader, terwijl de gelovigen uit genade door God tot Zijn kinderen zijn aangenomen.

Als Jezus dus spreekt van Mijn Vader dan duidt Hij daarmee de natuurlijke betrekking aan, waarmee Hij staat tot de Vader. En als Hij spreekt van Mijn God, dan zegt Hij dit als de Dienstknecht van God, Die nog bezig is Zijn dienstwerk te voltooien. Want met Zijn opstanding was Zijn dienstknechtgestalte wel opgeheven (Zijn vernederde staat), maar Zijn dienstknechtswerk nog niet.

Als Jezus spreekt van uw Vader en uw God, dan mocht dit voor Maria en de discipelen wel een wonder zijn. Ja, dan mag dit voor al de ware gelovigen wel een wonder zijn. Want God is van nature niet de God en de Vader van de mens. Want de mens is van God afgefallen en daardoor is de Vader voor de mens in een Rechter veranderd.

Een Rechter, Die naar de onkreukbare deugd van Zijn rechtvaardigheid de zondaar straffen moet met alle tijdelijke en eeuwige straffen. Ja, Hij zou ophouden God te zijn, als Hij dit niet deed.

Doch, wat nu de mens zou moeten ondergaan, dat heeft Jezus ondergaan. Hij heeft in Zijn dienstknechtsgestalte Zijn God en Vader als Rechter ontmoet voor de Zijnen, dat zijn de gegebenen des Vaders. Hij heeft al het oordeel gedragen. De ganse last van de toorn Gods is op Hem neergekomen en daardoor is de hitte van Gods gramschap geblust.

Dit had de Vader Hem geopenbaard door Hem op te wekken uit de doden. En dit openbaart Jezus nu aan Maria Magdalena en in haar aan gans Zijn Kerk, door te spreken over uw Vader en uw God.

Dus: God is nu weer uw God en uw Vader door Mij. Dat wil Jezus eigenlijk zeggen.

Welk een rijkdom aan zaligheid ligt er dan in deze woorden opgesloten voor al Gods volk. Welk een bron van troost welt er op uit deze woorden voor de levende Kerk. Want nu mogen ze weten, dat ze een God en Vader in de hemel hebben en dat hun oudste Broeder Jezus Christus - want Hij schaamt Zich niet om de Zijnen broeders te noemen - hun zaken in de hemel bij Zijn Vader behartigt.

Verstaat gij, lezer, deze rijke zaken ?

Gij kunt deze niet verstaan indien gij niet geleerd hebt, dat gij door de val in Adam God als uw God en Vader zijt kwijtgeraakt, en dat Hij daardoor in uw Rechter veranderd is. Dit verschrikt de mens van nature niet en daarom kan hetgeen Jezus hier zegt, hem ook niet troosten.

Doch als ge onder uw schuld gebogen gaat, als ge die Rechter vreest en **uzelf veroordelen moet** (dat is niet aangenaam om te beleven), dan gaat ge ongetroost met het oordeel des doods in uw binnenste daarheen. Dan hebt ge een Borg nodig, die voor u tussenbeide treedt, anders is het voor eeuwig omkomen.

Nu zie hier dan uw Borg. God opene er uw ogen voor door de kracht des Heiligen Geestes. Hij presenteerde Zich aan Maria Magdalena. Die moest het gaan zeggen aan al de discipelen. Wij moeten het doorgeven aan u, dat God uw God en uw Rechter uw Vader geworden is door Hem en dat Hij nu eeuwig leeft aan des Vaders rechterhand om uw zaken te behartigen. Gods Vaderschap ligt voor al Zijn kinderen eeuwig vast in het werk van Zijn Zoon, dat Hij volkomen heeft volbracht. Rijke troost. Want nu is er voor een hellewicht een plaats in het Vaderhuis.

Uw vader en uw God, zeide Jezus. Die nu in Jezus en Zijn werk rust, mag zeggen: Mijn Vader en mijn God. Ulieden dan die gelooft is Hij (Jezus Christus) daarom dierbaar.

Ds. H.C. v.d. Ent.

DE DORDTSE LEERREGELS Les 59.

HOOFDSTUK III/IV.

Artikel 16.

We lezen:

„Doch gelijk de mens door de val niet heeft opgehouden een mens te zijn, begaafd met verstand en wil, en gelijk de zonde, die het ganse menselijk geslacht heeft doorgedrongen, de natuur des mensen niet heeft weggenomen, maar verdorven en geestelijker wijze gedood; also werkt ook deze Goddelijke genade der wedergeboorte in de mensen niet als in stokken en blokken, en vernietigt de wil en zijn eigenschappen niet en dwingt die niet met geweld zijns ondanks, maar maakt hem geestelijk levend, heelt hem, betert hem en buigt hem tegelijk liefelijk en krachtiglijk; also dat, waar de wederspanningheid en tegenstand des vlezes tevoren ten enemale de overhand had, daar nu een gewillige en oprechte gehoorzaamheid des Geestes de overhand begint te krijgen; waarin de waarachtige en geestelijke wederoprichting en vrijheid van onze wil gelegen is. En ten ware dat die wonderbaarlijke Werkmeester alles goeds in dezer voege met ons handelde, de mens zou ganselijk geen hoop hebben, vanuit de val te kunnen opstaan door zijn vrije wil, waardoor hij zichzelf, toen hij nog stond, in het verderf heeft gestort.”

Het gaat hier allereerst over de **herscheping** van de gevallen

Hoè moet die **herscheping** gezien worden ? En dan laat de belijdenis duidelijk dat zij geen nieuwe schepping is, dat er in de wedergeboorte geen geheel nieuwe mens ontstaat, in de zin van een **andere mens**. Neen, het blijft in de **herscheping dezelfde mens** met hetzelfde karakter, met hetzelfde verstand, met dezelfde wil en hetzelfde gevoels- of begeervermogen, maar dan door de wederbarende werking van de Heilige Geest vernieuwd wordt.

Onze vadersen belijden dan ook in dit artikel, dat de mens door de val **niet** heeft opge-

Van de administratie

Enige tijd geleden hebben we onder deze rubriek gevraagd naar het adres van de heer W. de Kroon, Noorderbuurt 71, Drachten, helaas hebben we daar geen reactie op gehad. Maar het blad komt van tijd tot tijd retour met de mededeling „vertrokken”. Is er soms iemand die ons toch nog aan het juiste adres van de heer Kroon zou kunnen helpen ?

We werden in de afgelopen periode weer verblijd met 10 nieuwe abonnees. Ook met giften werden we rijk bedeeld, n.l. f 350,- voor de school in Dundas en f 530,- waarvan 1 van f 300,-, 1 van f 75,- en 1 van f 50,- voor ons blad.

Voor dit alles heel hartelijk dank. Het mochten allen blijken zijn van geestelijke zegeningen die door ons blad genoten werden, want dat zou de grootste gift zijn.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720 - 74202, giro 704350.

A.B.

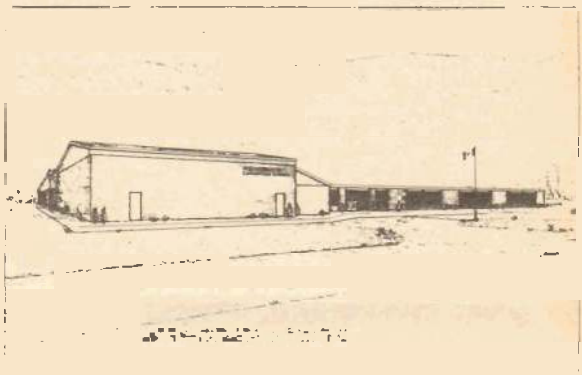
Van de Redactie

1. **Ontmoetingsdag.** Op de ontmoetingsdag, die D.V. zaterdag 29 augustus a.s. te Kampen zal worden gehouden, hopen te spreken: in de morgensamenkomst de predikanten Blom, Van der Ent en Baars en in de middagsamenkomst de predikanten Beekhuis, Van Zonneveld en Vlietstra.

We hopen dat we elkaar dan in grote getale mogen ontmoeten. Houdt deze dag voor dit doel vrij !

2. **School voor Dundas en Hamilton.** We ontvingen via de penningmeester van de kerk van Sliedrecht-centrum een gift van f 50,-, waarvoor hartelijk dank.

Dezer dagen kregen we een nieuwsbrief van de school. Daarin staat ook een financieel verslag over de periode van 1 april 1980 - 28 februari 1981. Er werden over die periode aan donaties en giften ontvangen \$ 45.604, inbegrepen \$ 15.709 uit Nederland. Aan de giften uit ons land is te danken dat er geen tekort aan kasmiddelen was !

Hierboven vindt men een schets van het schoolgebouw, zoals het moet worden als de uitbreiding, de linkerhelft, tot stand mag komen.

B.

houden **mens** te zijn, begaafd met verstand en wil.”

En verder: dat, hoezeer de zonde het ganse menselijk geslacht heeft doorgedrongen, toch de **natuur** des mensen niet heeft weggenomen, maar die wel verdorven en **geestelijker wijze gedood** is.

Zo is het dan ook met het verstand, met de wil en met begeervermogen. Deze vermogens of functies worden niet vernietigd, zo lezen we in het artikel.

Hij blijft dus dezelfde mens, die vernieuwd wordt. Hij wordt bijvoorbeeld geen dier, al is 't waar, dat de verdorven mens zich tot het „dierlijke” kan verlagen. Johannes zag op Patmos „het beest uit de zee en 't beest uit de aarde opkomen”. Daarin wordt getekend de openbaring van de mens der zonde, zoals die in het laatst der dagen zal gezien worden.

In verband met het bovenstaande, zal het dan ook zo vreselijk zijn om als mens in de hel te liggen, eeuwig beladen met de volle toorn Gods!

Het wordt ons zo ontroerend getekend door Christus Zelf in de gelijkenis van „de arme Lazarus en de rijke man.”

We dienen dan ook even te wijzen op de stelling van de JEHOVAH-GETUIGEN, dat er geen hel bestaat, omdat zij leren, dat de dood een vernietiging is. Maar dat is een totaal absurde gedachte. Want dat zou dan betekenen, dat de dood een vernietiging is. En dat kan niet. Want dat zou de gedachte inhouden, dat God Zijn werk vernietigt. En dit geldt dus ook van de „mens”, die vernieuwd wordt. Het blijft dezelfde mens.

Wel is het anderzijds waar, dat God, wat verdorven is, kan reinigen, door herschepping!

Als echter de dood geen vernietiging betekent, wat is zij dan? Wel, een scheiding van delen, die harmonisch zijn samengesteld, zoals ons lichaam. De lichamen der verlorenen zullen opgewekt worden en zullen dan een lichaam der afgrijnzing krijgen. Dat lezen we in Daniël 12 : 2:

„En velen van degenen, die in het stof der aarde slapen, zullen ontwaken, dezen ten eeuwige leven en genen tot versmaadheden en tot eeuwige afgrijnzing.”

O, wat zal ook in dit opzicht „verloren gaan” vreselijk zijn! En dan daarbij onze onsterfelijke ziel. Want die zal dan verenigd worden met zulk een lichaam.

Maar wat zal daartegenover de eeuwige gelukstaaf onuitsprekelijk heerlijk zijn, wanneer Gods kinderen met een verlorene ziel en met een verheerlijkt lichaam God eeuwig mogen dienen en prijzen!

Och, dat we ons dan naar des apostel's, ja, naar des Heeren raadgeving, benaastigen om in die rust in te gaan!

We willen echter nog even nader terugkomen op het feit, dat de wedergeboorte van de mens geen nieuwe schepping is, maar herschepping.

De wedergeboorte houdt dus niet in, als zou er ontstaan een geheel „nieuwe” mens. Want ook dat zou betekenen, dat God Zijn werk moest „vernietigen” om een heel nieuwe mens te scheppen. Neen! God herschept, vernieuwt, wat verdorven is. Dat geldt dus ook van de natuur des mensen. Deze wordt niet weggenomen in de bekering en daarvoor in de plaats gesteld een nieuwe, een geheel andere natuur. Doch ook hier weer geldt het: de verdorven natuur wordt gereinigd.

Nu zult u echter opmerken, dat er in Gods Woord toch sprake is van een „nieuwe mens”! Efeze 4 : 24 - Coll. 3 : 10. „En aangedaan hebt de nieuwe mens.”

Ja, maar als u goed leest, staat er duidelijk bij in Efeze 4: „En dat gij zoudt vernieuwd worden in de geest uws gemoeds.”

Het gaat hier dus over vernieuwing, over herschepping. Dan legt de Heilige Geest een nieuw levensbegin in het hart van de mens. Er ontstaat dan een zogenaamde „twee-mens”. Geen twee mensen, maar het blijft één mens met twee naturen.

Het is dus uit een Anti-nominaanse geest, wanneer men zou zeggen betreffende het inwonend zonde-bederf: och, dat is mijn oude mens, laat die zich uitleven. Zulk een zeggen is goddeloos. Neen, dan leert genade 't anders. De apostel tekent de voortdurende strijd tussen de „oude” en de „nieuwe” mens. Zie Romeinen 7.

Nu is er wel eens opgemerkt, dat de „oude natuur” nooit bekeerd wordt.

Vlees blijft „vlees”. Dat is waar. En toch diene men hier goed te verstaan. Gods kind blijft hetzelfde karakter houden na zijn bekering. Maar wel ondergaan de karaktertrekken een geheiligde invloed.

Het zal toch de voortdurende bede van Gods kind blijven:

„En wordt mijn vlees door 't kwade licht verrast,
Ai, laat het mij toch nimmer over-heren.”

In dit verband spreekt ons artikel ook over de

mens, als zou hij een „stok” en een „blok” zijn. We lezen:

„Alzo werkt ook deze Goddelijke genade der wedergeboorte in de mensen niet als in stokken en blokken.”

Ondanks zijn diepe val en de zonde, is de mens gebleven een „redelijk, zedelijk schepsel.” Hij blijft als zodanig verantwoordelijk voor zijn daden. Bij de valse mystiek valt de verantwoordelijkheid van de mens geheel weg. Neen! Hij blijft verantwoordelijk voor zijn daden, ofschoon hij anderzijds geheel onmachtig is geworden ten opzichte van het geestelijk-goede te doen. Maar ten opzichte van zijn natuurlijke eigenschappen, bijzonder van zijn wil, werkt de mens radicaal tegen. Daarin is de mens geen stok. Een stok kunt u breken, maar hij blijft een stok. De mens verzet zich in zijn vijandschap tegen God, tegen Zijn Woord, tegen Zijn wet, tegen Zijn roepstemmen. Hij is daarin actief bezig.

De apostel spreekt in Efeze twee van een „wandelen” in de misdaden en zonden. „In welke gij eertijds gewandeld hebt, naar de eeuw dezer wereld, naar de overste van de macht der lucht, van de geest, die nu werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid.” En in vers 3:

„Onder dewelke wij allen eertijds verkeerd hebben in de begeerlijkheden onzes vleses, doende de wil des vleses en der gedachten, en wij waren van nature kinderen des toorns, gelijk ook de anderen.”

Wat zijn „eertijds” betreft, sluit de apostel zichzelf hierbij in, terwijl hij toch was in zijn natuurstaat een farizeër uit de farizeën, enz.

En daarom is het, dat de mens „die dood is in de zonden en misdaden”, moet levend gemaakt worden. Dan wordt het verduisterd verstand verlicht en de wil, die boos en verkeerd is, omgebogen. We lezen in Psalm 110 : 3: „Uw volk zal zeer gewillig zijn op de dag Uwer heirkraft.”

Neen, God dwingt de mens niet om Hem te dienen. Verbreekt de Heere het hart, dan wordt het vervuld met ootmoed en versiert hem met de „bereidheid van het Evangelie des vredes.” Zie Efeze 6 : 15, waar we lezen: „En de voeten geschoeid hebbende met bereidheid van het evangelie des vredes.”

De „slaafse vrees” is een DWINGEN, maar in de „kinderlijke vrees” wordt de mens „gewillig”.

„Mijn hart, o Hemelmajesteit, is tot Uw lof en dienst bereid.”

Is dat ook bij u zo mogen worden, lezer(es)?
Dr. v.L.

ZIJN VERBOND EN WOORDEN

1.

We hebben hier voor ons een boek van Prof. Dr. W. van 't Spijker, dat bovenstaande titel heeft. Het handelt over doop, belijdenis en avondmaal volgens de klassieke formulieren. In een Woord vooraf zegt de geleerde schrijver o.a.: Maar wij zouden al heel blij zijn wanneer de kerk niet vergat, wat haar in doop - vooral in de kinderdoop - is geschonken. Leer de leden van de kerk hun doop verstaan, en de kerk is gered. Toch is de doop het begin slechts. Want op de doop volgt de belijdenis. Ook hiervan geldt, dat onkunde omtrent het wezen van de openbare belijdenis van het geloof bijzonder fnuikend is voor de kerk. Toch is die onkunde - men moet bijna van een symptomatische onwil spreken - erg groot. Men weet nauwelijks wat van deze kerkelijke handeling de eigenlijke zin is. Men weet haar niet meer te plaatsen binnen het geheel van een zinvolle kerkelijke structuur. En het is ook moeilijk voor velen, om het persoonlijk karakter van de openbare belijdenis met die kerkelijke vorm in overeenstemming te brengen. Geen wonder, dat zo ook het zicht op het avondmaal verhinderd wordt. Avondmaalsmijding is in vele kringen de meest normale zaak. Avondmaalsontwijding is daarentegen voor vele anderen iets onbestaanbaars. Avondmaals-sleur werkt altijd funest. Zo zijn er problemen genoeg bij dit sacrament, dat Christus voor zijn gelovigen heeft ingesteld. Doop, belijdenis en avondmaal zijn voor de kerk en voor de gelovigen, voor vele jongeren vooral, met tal van vragen omgeven. In dit boekje worden lang niet alle vragen behandeld. Wel is heel opzettelijk een grote schat van gegevens naar voren gehaald, zoals deze in twee bekende formulieren van de kerk te vinden zijn. Het gereformeerde doop- en

avondmaalsformulier is klassiek. De gereformeerde opvatting over de openbare belijdenis is vitaal genoeg om ook vandaag de aandacht te boeien. Daarom is het zinvol die aandacht metterdaad te vragen. Het kan ons helpen om oude schatten opnieuw te ontdekken en om er bewust uit te leven. We zien dit boekje graag in handen van jonge belijdende leden en van hen die herinnerd willen worden aan wat ze eenmaal hebben beleeden. Misschien kan het helpen om de weg van de doop via de openbare belijdenis naar de dis van het verbond in geloof en vertrouwen te gaan. Geloof in Hem, die vandaag niet minder krachtig dan voorheen spreekt tot de gelovigen en hun kinderen: „Ik ben uw God”, en die zo zijn verbond bevestigd van kind tot kind.

Dit is een lange aanhaling, maar zo is duidelijk de bedoeling van de schrijver en ook zijn uitgangspunt. Dat neemt hij in de doop. Het boek heeft drie hoofdstukken, die achtereenvolgens gaan over: de heilige doop, belijdenis van het geloof en het heilig avondmaal. Daarna volgen nog enkele bijlagen.

Prof. van 't Spijker behandelt dus eerst het formulier van de heilige doop. Daarin vindt hij de stof voor wat hij verder schrijft. Hij is niet de eerste die over deze zaken schrijft. Er zijn van verschillende zijden verklaringen van het formulier gegeven. We kunnen niet zeggen dat al die uiteenzettingen blijf geven van een eenheid van gevoelen. We gaan natuurlijk niet vergelijken met andere werken op dit gebied. Maar we kunnen er toch niet onderuit te wijzen op wat vele jaren geleden Prof. P.J.M. de Bruin ter verklaring van het formulier van de kinderdoop schreef. Als hij nog geleefd zou hebben en het boek van zijn latere opvolger had moeten beoordelen, zou hij dan zijn instemming hebben betuigd? We willen daar geen antwoord op geven, maar het woord geven aan Prof. de Bruin, die in zijn tijd een geliefde prediker was en veel ingang vond onder Gods kinderen en die mede de grondslag heeft gelegd voor de Christelijke Gereformeerde kerken na 1892. Het boekje van Prof. de Bruin is zeer duidelijk geschreven. We zouden dit boekje in veler handen wensen, van jongeren en van ouderen. Het gaat er ook hierin om te bewaren wat ons voorgelicht ons heeft nagelaten.

We willen dus in enkele artikelen een en ander naar voren brengen uit genoemd boekje van Prof. de Bruin.

Treffend is al het Woord vooraf bij de tweede druk, van februari 1937. We lezen daar:

Bij de tweede druk heb ik niet veel bij te voegen. Wat de inhoud betreft, deze is onveranderd gebleven.

Alleen wil ik hier nog opmerken, dat na het verschijnen van de eerste druk het werk van prof. W. Bouwman over het kerkrecht verscheen, waarin wordt gezegd, dat ik „een uitwendig verbond” leer.

De lezers van „Het Doopsformulier” zullen bij het lezen van deze tweede druk overtuigd zijn, dat ik hierin vals beschuldigd word.

Ik leer geen uitwendig verbond, evenmin als onze Catechismus dit doet doch wel een tweeërlei inzijn in het verbond. Zij die de beloften des verbonds niet door het geloof omhelzen en het verbond niet inwilligen, zijn slechts uitwendig in het verbond. Die de eisen door het geloof omhelzen zijn inwendig en wezenlijk in het verbond. Gelijk Ds. H. de Cock reeds schreef: „De heiligheid van de kinderen des verbonds is over het geheel geen inklevende heiligheid of lidmaatschap, steunende op de wedergeboorte, maar een betrekkelijke verbondsheiligheid en lidmaatschap, gelijk daarvan gesproken wordt in 1 Cor. 7 : 14, Ezech. 16 : 20; 23 : 37, enz. niet met uitsluiting echter, maar met insluiting van de ware heiligheid en het ware lidmaatschap, voortkomende uit Gods krachtadige toegepaste genade.”

Tot zover het Woord vooraf.

Hoofdstuk I handelt over: de oorsprong van het formulier.

Een eigenaardige trek - zo begint Prof. de Bruin - van het Nederlandse volk in het algemeen en van de belijders der Gereformeerde religie in het bijzonder is de gehechtheid aan het oude. Tot op zekere hoogte is die trek te waarderen. Al zijn wij wars van conservatisme dat het oude wil behouden omdat het oud is, daarom kunnen wij nog niet medegaan met dat gedurig jagen naar verandering, waardoor zo licht de rechte paden worden verlaten en de doolweg, door vals licht beschenen, wordt ingeslagen.

Daarom waarderen wij het ook, dat ons volk zo aan het oude doopsformulier is gehecht. Er wordt in onze dagen geroepen om een nieuwe liturgie, doch het zal de vraag zijn of deze beter zal zijn dan de oude. Een andere vraag is echter of onze liturgie altijd recht wordt verstaan en inzonderheid of ons doopsformulier ten gebruike bij de Kinderdoop voor ieder duidelijk is.

Dat formulier spreekt in de taal van de tijd der reformatie en helaas, de tegenwoordige zonen en dochteren dier reformatie verstaan die taal niet meer zo goed. Vooral de betekenis van het sacrament en de verzegeling door hetzelfde is een punt van strijd geworden in onze tijd. Het begrip „genadeverbond” wordt te eng of te ruim genomen. De verzegeling, niet van Gods verbond en beloften, maar van onderstelde genade of wedergeboorte, wordt door sommigen gezien in de Heilige Doop. En naar die verschillende afwijkende gevoelens wordt het doopsformulier verklaard. Wij willen bij die verklaring ons alleen houden aan onze Belijdenis, die ongeveer even oud is als ons doopsformulier en uit de zestiende eeuw dagtekent.

Hoofdstuk II gaat over: de oorspronkelijke vorm van ons doopsformulier.

Hoofdstuk III is erg kort en spreekt over de indeling. Daaraan houdt Prof. de Bruin zich en zo schrijft hij achtereenvolgens over de betekenis van de doop, de verzegelende kracht van de doop, de verplichting welke de doop op ons legt, de gronden voor de kinderdoop, het gebed vóór de kinderdoop, de vermaning aan de ouders, de vragen vóór de doop, de formule van de doop en de dankzegging na de doop.

B.

PAS OP VOOR DE VOSSEN

Het is ons bekend, dat de vos behoort tot de familie van de honden. In praktisch geheel Europa wordt dit dier gevonden. In ons land is hij onder de naam „reintje” algemeen bekend. De vos is een typisch dier. Zijn 40 centimeter lange staart is half zo lang als het eigenlijke lichaam. Zijn snuit is lang en dun. De oren staan rechtop. De ogen zijn schuin geplaatst. De kleur is vaal grijs-rood. Hij leeft in een door hem zelf gegraven hol of een hol dat door andere dieren is verlaten.

In Israël worden ook vossen gevonden. De vossen daar worden alleseters genoemd en kunnen aan vruchten en wijnbergen of gaarden veel schade toebrengen. De bloeiende wijngaard kan door de vos verwoest worden. De wijngaard kan ook ondergraven worden. Zeer slim en listig gaat de vos te werk. Op listige, slimme wijze probeert hij aan zijn prooi te komen. Op listige, slimme manier begint hij zijn verwoestend werk, zet hij zijn vernielend werk voort. In de Bijbel wordt op het werk en resultaat van het werk der vos gewezen. In Hooglied 2 : 15 staat: „Vangt gijlieden ons de vossen, de kleine vossen, die de wijngaarden verderven, want onze wijngaarden hebben jonge druifjes”.

De naam „vos” wordt ook mensen gegeven. Herodes Antipas wordt door Jezus een vos genoemd. Lukas 13 : 32. Herodes was zó sluw en listig, dat hij deed vóórkomen alsof hij Jezus gaarne hoorde, maar inmiddels beraadslaagde hij om Jezus te doden. In Ezech. 13 : 4 worden de profeten van Israël, niet de profeten van de Heere, maar van Israël „vossen” genoemd. Ze gaan als vossen te werk. Ze zijn ondergravend, ondermijnend bezig. Van deze „vossen” heeft de kerk al de eeuwen last gehad. Vandaar dat het een wonder is, dat de kerk er nog is. De vossen weten bijzonder hun slag te slaan, wanneer de kerk niet krachtig is. In een tijd van bloeiend geestelijk leven kunnen ze niet veel beginnen. Hun woord wordt direct als leugen onderkend. Ze vinden dan slechts bij een enkeling gehoor, maar niet bij de massa.

In onze tijd zien we het tegenovergestelde. Bij de massa slaat heden veel aan. Men probeert op alle mogelijke manieren dit ook te bereiken. Dit wordt gezien op alle levensterreinen. Men gaat zeer slim en listig te werk. Het ondergravende, het ondermijnende werk voltrekt zich geleidelijk aan. Men spreekt van Gods Woord, maar niet meer van het gezaghebbende Woord van God. Er staan in de Bijbel vele tijdgebonden gedeelten, die vandaag geen zeggenschap meer hebben. Bepaalde historische hoofdstukken moeten als symbolisch aanvaard

worden. De wetenschap toont dit aan. De heilsfeiten der kerk worden anders belicht. Er moet ook een andere uitleg aan gegeven worden dan voorheen.

Vandaag heeft men het juiste licht daarop gekregen. Gaat het over Schriftverklaring, dan spreekt men van „vrijheid van exegese.” Heeft men het over belijdenis, dan denkt men aan „de kern” van het belijden. Gaat het over allerlei vernieuwingen in het kerkelijk leven, dan spreekt men over „de wisseling van de vorm”, maar met behoud van het wezen. Bijbelse woorden, zoals wedergeboorte, bekering en geloof worden gebruikt, maar er wordt een andere inhoud, een andere vulling aan gegeven. De ene verschuiving na de andere dient zich aan en wordt op een bepaald moment als legitiem aanvaard. Wat zijn de vossen bezig. Bezig op een tactische manier. Grote en kleine vossen doen hun werk. Hieronder valt ook het laten zeggen door de Schrift, wat wij graag horen. Het opleggen van eigen schema aan de Bijbel. Het uit elkaar rukken van de Schrift, het losmaken van de teksten uit hun verband.

Het allegoriserend hanteren van de Schrift. Het „zo zie ik het”, of „en zo heb ik het geleerd” domineert meer, dan het „zo zegt de Heere”. Wat de Heere in Zijn Woord zegt moet het einde van alle tegenspraak zijn. Althans zo behoort het te zijn, maar de praktijk laat het tegendeel zien. Mensen met een vossenaard spreken wat hun eigen hart hen ingeeft. Zij dragen hun eigen inzichten voor. En dat wordt op een zodanige manier gedaan, dat het bij velen inslaat en als waarheid, zelfs als de „oude beproefde waarheid” overkomt. Echter alle valse profeten zoeken eigen eer, roem en hoogachting bij mensen. Ze zoeken mensen als buit maar niet het heil der zielen. Ik denk aan ook de kleine vossen van het beredeneren van de waarheid, het pasklaarmaken van de waarheid, het in systeem brengen van de waarheid, het laveren met de waarheid, zó dat niemand pijn gedaan wordt door de waarheid. En niet te vergeten het verdraaien van de waarheid. Wat kunnen we die kleine vossen toch hun gang laten gaan. Vossen die schade aanbrengen aan de samenlevingsverbanden, waarin wij staan. Vossen, die de wortels daarvan willen vernietigen, of de schone vruchten daarvan willen stuk maken. Wat kan de tong, wat kan de pen niet doen ?

Wat zijn de resultaten niet van bepaalde „koffiegesprekken”, telefoontjes of straatgesprekken ? Wat wordt er niet als waarheid verkondigd, wat „leugen” is. Het negende gebod schijnt niet meer te behoren tot de wet. Het oog hebben voor de vossen is een geboden zaak. Er staat zelfs in het Woord: „vangt de kleine vossen, die de wijngaard bederven”. Welk een taak, welk een opdracht. Vossen dienen opgespoord. Hun listigheid en sluwheid moeten openbaar komen. Ze dienen ontwapend en krachteloos gemaakt te worden. In Gods kracht kan dit geschieden. Er moet ook steeds het gebed zijn om de vossen te zien, die het zieleleven willen aantasten. Genadelicht laat ze ons duidelijk zien en genadekracht sterkt, spoort aan om er tegen te strijden.

Ds. M.C. Tanis.

(Uit het kerkblad van Sliedrecht-Centrum)

Tienduizenden doden per dag

Regelmatig worden we vanuit de Derde Wereld geconfronteerd met onvoorstelbaar leed. Door droogte, misoogsten en erosie, alsook door politieke en economische ontwikkelingen lijden miljoenen mensen honger. Voor velen is de toestand schier hopeloos. Vooral kinderen en met name de jonge kinderen hebben het meest te lijden. Baby's liggen soms bewegingloos in de schoot van de moeder, terwijl deze weet dat haar kind nog slechts enkele dagen leven kan. Vele kinderlichaampjes zijn gezwollen door honger-oedeem. Door gebrek aan voedsel sterven 10.000 mensen per dag, waaronder veel kinderen.

Met het vaststellen van deze feiten is echter niemand geholpen.

Het is een goede zaak dat via „Woord en Daad” al ruim 11.000 kinderen d.m.v. financiële adoptie worden geholpen. Op scholen, in opvangcentra en weeshuizen ontvangen deze kinderen elke dag voldoende en volwaardig voedsel. Daarnaast ontvangen deze kinderen christelijk onderwijs. Op deze

manier is het mogelijk hen naast het dagelijks brood de boodschap van het Evangelie door te geven. Door middel van deze hulpverlening is er voor deze kinderen hoop voor de toekomst. Voor f 35,— per maand kunt u in één der ontwikkelingslanden een kind verzorgen. Inlichtingen worden u graag verstrekt door dhr. J. Slot, Rembrandtlaan 10 te Doorn. Tel. 03430-4103.

Verder wordt er door Stichting „Woord en Daad” naar gestreefd kleine land- en tuinbouw bedrijven te stichten en daarvoor jonge boeren en tuinders op te leiden. De mogelijkheden daarvoor zijn in verschillende landen aanwezig. Met het stichten van deze bedrijfjes is het mogelijk een positieve bijdrage te leveren in de strijd tegen de honger die elke dag miljoenen bedreigt. Mogen we in deze strijd op uw aller gebed en steun rekenen ?

Giftten voor dit doel kunt u overmaken op giro 30.20.900 of op A.B.N. Gorinchem, rek. nr. 50.98.11.566 met vermelding: „Dagelijks brood”.

Stichting Ref. Hulpactie „Woord en Daad”, Postbus 560, 4200 AN Gorinchem. Telefoon 01830 - 32550.

ONS BROEDERVOLK

Zo luidt de titel van een boek van 174 blz. van de hand van Ds. G.A. Zijderveld. Uit liefde voor het Nederlandse volk en ons broeder-volk in Zuid-Afrika heb ik dit boek geschreven. Het is mijn heilige overtuiging dat er in onze tijd een krachtige getuigenis moet klinken van Eems tot Schelde tegen de hetze van de Marxisten tegen ons Christelijk volksdeel. Aldus de schrijver in een voorwoord.

Er is ook een voorwoord van de schoonzoon van wijlen Dr. Verwoerd, aan wiens nagedachtenis het boek is opgedragen. Daarin lezen we o.a.:

Ds. Zijderveld skryf hierdie boek met gloedvolle oortuiging en hartlike liefde. Soos van 'n verantwoordelike man verwag kon word het hy hom deeglik van sy feite vergewis deur nie alleen soveel moontlik agtergrondkennis op te doen nie, maar veral deur die land self twee maal te besoek. Hy spreek van wat hy self gesien het. Alle geleenthede is hom gebied om enige plek in die land te reis - die Transkei en Suidwes-Afrika ingesluit. Van niemand het hy opdrag ontvang om die boek te skryf en van geen Suid-Afrikaanse bron ontvang hy steun vir die publikasie daarvan nie. Die standpunte hierin uitgespreek is geheel-en-al sy eie oordeel en niemand het hom gevra om maar 'n enkele wysiging aan te bring ten einde 'n Suid-Afrikaanse insig of standpunt te vertolk nie. Trouwens, 'n Suid-Afrikaner sou so 'n boek nie geskryf het nie, omdat dit te veel die indruk van 'n propagandastuk sou wek. Hier het ons dus 'n objektiewe bewys dat ware feite oor Suid-Afrika so positief spreek dat dit die indruk van propaganda vir Suid-Afrika maak.

Het boek bevat een twaalfstal hoofdstukken, die we hier noemen.

1. De geschiedenis van Zuid-Afrika.
2. De sleutelpositie van de republiek.
3. De schoonheid van het zuiderland.
4. De bevolking van Zuid-Afrika.
5. De kerken van de republiek.
6. De landbouw, veeteelt en visserij.
7. De bloeiende industrie.
8. De grote rijkdom van de republiek.
9. De Zuidafrikaanse republiek een beeld van de U.S.A.
10. De regering van Zuid-Afrika.
11. Leger, vloot en luchtmacht.
12. Het immigratieland voor West-Europa.

Uit het hele boek blijkt dat Ds. Zijderveld, die daar meermalen geweest is, een grote liefde heeft voor Zuid-Afrika. Wij kunnen niet beoordelen of dat van invloed geweest is bij het schrijven van dit boek, maar we krijgen wel de indruk, dat hem bij het schrijven voor ogen stond het op te nemen voor het volk van Zuid-Afrika. We zouden graag wat meer zijn ingelicht over hen, die niet tot ons broeder-volk behoren, maar toch wel een belangrijk deel van de bevolking uitmaken. Wat moet hun plaats zijn in dat grote land, naar schriftuurlijke maatstaf ? En zo zijn er meer vragen te stellen. Het laatste hoofdstuk valt een beetje uit de toon, omdat daar niet betoogd wordt, dat Zuid-Afrika behoefte heeft aan immigranten, maar waarin de

Hollanders opgewekt worden om naar Zuid-Afrika te emigreren. Het boek is al in 1975 verschenen, maar we krijgen de indruk, dat er in de getekende situatie niet veel veranderd is. Het is te verkrijgen bij Ds. Zijdeveld zelf te Hoofddorp, voor de prijs van f 14,50.

B.

Pinksterappel

De jeugdvereniging „De Kandelaar” te Ouderkerk aan de Amstel houdt op D.V. Tweede Pinksterdag, dat is 8 juni, een **Pinksterappèl**.

Het thema voor dit appèl zal zijn: „De Heilige Geest en het gebed”. Drie sprekers zullen dit onderwerp vanuit verschillende invalshoeken belichten, te weten:

ds. J. Oosterbroek (Opperdoes) - „De Heilige Geest maakt bidders”, (Hand. 2 : 37).

ds. R. van Beek (Baarn) - „De Heilige Geest bidt in bidders”, (Rom. 8 : 26,27).

ds. L.W. van der Meij (Zaamslag) - „De Heilige Geest bidt met bidders”, (Openb. 22 : 17).

Ds. A.K. Wallet zal de opening en de sluiting verzorgen. Aan de muzikale begeleiding zullen verschillende solisten hun medewerking verlenen. Tevens zal er veel samenzang zijn.

De aanvangstijden zijn: 's middags om half drie (14.30 uur) en 's avonds om half zeven (18.30 uur).

De avondbijeenkoms wordt tegen acht uur (20.00 uur) gesloten, zodat diegenen die van ver komen nog op een redelijke tijd thuis kunnen zijn. De plaats zal zijn: de Ned. Hervormde Kerk te Ouderkerk aan de Amstel.

Koffie en frisdrank zijn (tegen betaling) te verkrijgen in het verenigingsgebouw naast de kerk.

We hopen dat velen gehoor geven aan deze uitnodiging. De bedoeling van dit Pinksterappèl is samen vergaderd te zijn rondom het Woord.

Het Chiliasme van Reformatie tot Réveil

Dat is de titel van een brochure, geschreven door Dr. C.A. Tukker, uitgegeven door de Willem de Zwijgerstichting te Apeldoorn. De inleiding is zeer oriënterend. Vandaar dat we die hier overnemen:

Het begrip chiliasme is afgeleid van het griekse woord chilia, dat gevoegd bij een ander grieks woord eté, de duizend jaren aanduidt, waar in Openbaring 20:1e.v. sprake van is. De gedachte dat Openbaring 20, vergeleken met andere Schriftgegevens, zoals 1 Corinthiërs 15 : 20-28, letterlijk opgevat moet worden en dat er dus een vrede-rijk van Jezus Christus samen met Zijn heiligen op aarde te verwachten is, dat vooraf gaat aan de ontbinding van de satan, is al heel oud. Behalve voorstellingen uit de joodse apocalyptiek, als 4 Ezra 7 : 28 e.v. en Slavische Henoch 33 : 1 e.v., doen zich ook uitspraken van vroeg christelijke schrijvers als Justinus, Tertullianus, Irenaeus, Cerinthus e.a. voor, waaruit blijkt dat de verwachting van zo'n vrede-rijk in de eerste eeuwen van de kerk niet onbekend was. Zowel in ketterse kringen (Montanus bijvoorbeeld) als in de kerk zelf heeft zij geleefd.

In de loop van de tijd ontstonden de begrippen prechiliasme en postchiliasme. Het prechiliasme veronderstelt dat Christus aan het begin van het duizendjarig rijk op aarde verschijnt en - meestal persoonlijk - waar dan ook, het bedoelde rijk samen met Zijn heiligen vestigt. Het postchiliasme erkent deze komst vóór de wederkomst van Jezus Christus niet, maar verwacht dat een ongekende heerlijkheid voor Israël en de kerk zich zal openbaren, terwijl na afloop van die gloriëtijd de satan zal ontbonden worden. Aan die gruwelijke tijd zal een einde gemaakt worden door de wederkomst van Jezus Christus.

De zogenaamde opneming der gemeente, die in veel chiliasische concepties, vooral van de laatste eeuwen, een rol speelt, ziet op 1 Thessalonicenzen 4 : 16 e.v. Prechiliasatisch uitgelegd betekent dat Schriftgedeelte, dat de Heere Jezus bij de eerste opstanding (zie Openbaring 20 : 4-6) de Zijnen in veiligheid brengt, zodat de tweede dood en het rijk van de, straks ontbonden, satan geen macht over hen hebben.

De schrijver van deze brochure meende er goed aan te doen om bij dit apocalyptische onderwerp de meest karakteristieke termen van een uitleg te voorzien, dit tot beter verstaan van het geschrevene en de zaak waar het om gaat. Zolang de kerk bestaat, zal het chiliasme aangehangen worden, omdat er nu eenmaal mensen zijn, die zich bij de teksten uit Gods Woord iets willen voorstellen, ook wanneer zij bidden: „Ja, kom, Heere Jezus”.

Na deze inleiding volgen er enige paragrafen en wel:

1. Wat is Chiliasme ?
2. Joachim van Fiore.
3. Chiliast en gereformeerd ?
4. Tijdens en na Calvijn.
5. Wat trok calvinisten aan in het chiliasme ?
6. Toch onverenigbaar ?
7. Een gereformeerde postchiliast, overgang naar een nieuwe tijd.
8. De tijd van het Réveil.
9. Rond de Heilige Alliantie 1815.
10. Het nederlandse Réveil en het chiliasme.
11. Besluit.

We zouden graag een en ander uit de verschillende paragrafen willen aanhalen, maar moeten daarvan afzien, omdat we gemakkelijk te breed zouden worden. De brochure is belangrijk genoeg om er geheel kennis van te nemen en niet door wat aanhalingen eruit. Toch willen we hier iets overnemen van wat Dr. Tukker over het standpunt van Calvijn zegt:

Calvijn wijst in zijn **Institutie** het chiliasme categorisch af en zegt, dat satan de zinnen der mensen ongevoelig heeft gemaakt, opdat zij tegelijk met de lichamen ook de gedachtenis aan de opstanding zouden begraven. Bovendien heeft satan volgens Calvijn de leer van de opstanding trachten te bederven door verschillende menselijke vonden (verdicht-sels). Na Paulus zijn immers de chiliasten gekomen, die het rijk van Christus binnen duizend jaren beperkt hebben. „Doch het verzinsel van dezen is te kinderachtig, dan dat het een weerlegging zou behoeven of waard zijn. Ook is de Openbaring van Johannes, waaruit zij (20 : 4) ongetwijfeld een schijn van waarheid voor hun dwalingen hebben willen halen, volstrekt niet in hun voordeel, omdat met dat getal van duizend jaren daar niet wordt gesproken van de eindeloze zaligheid der Kerk, maar alleen van de onderscheiden schokken, die de Kerk, terwijl zij nog op aarde strijdt, verbeiden. Verder roept de hele Schrift, dat er geen einde zijn zal, noch aan de zaligheid der uitverkorenen, noch aan de rampzaligheid der verworpenen (.....). Zij die voor de kinderen Gods alleen duizend jaren bestemmen voor het genot van de erfenis, merken niet op, met hoe grote smaad zij Christus en Zijn rijk brandmerken. Want indien zij niet bekleed worden met de onsterfelijkheid, zo is dan ook Christus Zelf, naar Wiens heerlijkheid zij zullen worden veranderd in gedaante, niet opgenomen tot een onsterfelijke heerlijkheid. Indien hun zaligheid een einde nemen zal, zo is dan ook het koninkrijk van Christus, op welks vastheid die zaligheid steunt, slechts een tijdelijk rijk”.

Men leze zelf wat Dr. Tukker schrijft van anderen, zoals Urbanus Rhegius (1489-1451), J.H. Alsted (1588-1638), Joseph Mede (1586-1638), John Owen (1616-1683), Pierre Jurieu (1637-1713), Wilhelmus à Brakel (1635-1711), Bilderdijk, da Costa en Capadose, uit later tijd.

De brochure telt 46 pagina's en kost f 7,50 en is te verkrijgen bij de Willem de Zwijgerstichting, postbus 642, 7300 AP Apeldoorn. Vaste donateurs van de stichting ontvangen de twee jaarlijks uitkomende brochures voor een minimum bijdrage van f 10,- per jaar. Er is een lijst van reeds verschenen brochures verkrijgbaar.

B.

Het godsdienstonderwijs op de reformatische school

Daarover handelt een themanummer van De Reformatische School, het orgaan van de vereniging voor gereformeerd schoolonderwijs en van de gereformeerde onderwijzers- en lerarenvereniging.

Ds. K. de Gier, wnd. voorzitter van de V.G.S., schrijft in een inleidend woord, dat deze bundel niet alleen belangrijk is voor allen die

Bijbelse geschiedenis of godsdienstonderwijs geven, maar ook voor ieder die op welke wijze dan ook bij het reformatisch onderwijs is betrokken.

We hopen, dat dit themanummer in veler handen komt en door velen wordt gelezen. En dat met de inhoud rekening wordt gehouden. Het is 'n bekend feit, dat 't met het godsdienstonderwijs op de christelijke scholen in het algemeen niet zo gunstig gesteld is: In een twaalfstal bijdragen wordt het geheel van dit belangrijke en omvangrijke terrein bestreken.

De belangrijkste bijdrage is uiteraard de eerste: Godsdienstige opvoeding op school - bij ieder vak, geschreven door C.J. Meeuse. Hij komt tot een zestal stellingen, die we hier willen noemen:

1. Het getuigenis van een oprecht geloof en vroom leven moet als voorwaarde gelden voor ieder, die in het christelijk onderwijs dienstbaar wil zijn.
2. De godsdienstige overtuiging van de leerlingen wordt door ieder die onderwijs geeft, beïnvloed.
3. Neutraal onderwijs is goddeloos.
4. Als Gods Woord niet medebepalend is voor de leerstof, schiet het christelijk onderwijs haar doel voorbij.
5. Zonder belangstelling voor en liefde tot de leerlingen kan het onderwijs niet christelijk heten.
6. Bij de godsdienstige opvoeding op school is de invloed van de medeleerlingen moeilijk te overschatten. We moeten verder volstaan met het vermelden van de verschillende bijdragen:
2. De voorbereiding van de Bijbelse Geschiedenis en de daarbij ten dienste staande bronnen en leermiddelen door C. de Bode.
3. De Bijbelvertelling door het team van de ds. A. Hellenbroekschool te Zijndrecht.
4. De bijbelvertelling en het sprookje door G.D. Pas.
5. Enkele gedachten over de belijdenis-geschriften bij de Bijbelse Geschiedenis in het lager onderwijs door N.J. Teerds.
6. Verwerkingsvormen en -mogelijkheden door M. Rijnhout en mej. M. Keijzer.
7. De aansluiting l.o.-v.o. bij het Godsdienstonderwijs door G.J. Capellen.
8. Het Godsdienstonderwijs na de lagere school aan de hand van een aantal methoden door I.A. Kole.
9. Godsdienstonderwijs op een reformatische scholengemeenschap door drs. H.G. Leertouwer.
10. Brief van een leraar godsdienst op de L.T.S. door J. Wijnhorst.
11. Motivatie van het godsdienstonderwijs in de pubertijd door J. de Jager.
12. De taak en de plaats van het godsdienstonderwijs op O.K. en P.A. door J. Segers.

Uiteraard spreekt het ene artikel meer aan dan het andere, maar het treft in dit themanummer steeds weer, dat het belang van goed godsdienstonderwijs naar voren wordt gebracht, ook de verantwoordelijkheid van hen, die dit onderwijs moeten geven. Hoe noodzakelijk is een goede voorbereiding en een biddende afhankelijkheid van de Heere, opdat de Heere de harten van de jeugdigen mocht bearbeiten tot zaligheid. Ook dit komt naar voren.

Het themanummer telt ongeveer 100 blz. Als men zich nu als lid opgeeft van de G.O.L.V. krijgt men dit themanummer gratis. Overige belangstellenden kunnen voor f 9,75 + verzendkosten een exemplaar bestellen bij de administratie van D.R.S., Raadhuisstraat 11, 2751 AT Moerkapelle, tel. 01793-1603.

B.

VOOR DE JEUGD Het Zonnekind 13.

Beste jongelui !

„En God verhoorde de stem van Manóah, en de Engel Gods kwam wederom tot de vrouw. Zij nu zat in het veld, doch haar man Manóah was niet bij haar.”

Richt. 13 : 9.

Toen Manóah zijn klacht uitstortte voor het aangezicht des HEEREN zal dit wel in het verborgene gebeurd zijn. Hoogstens in aanwezigheid van zijn vrouw. Het is op alle

manier geen pronkgebed geweest. Geen gebed om voor de mensen er wat mee te schijnen. Want zulke gebeden zijn er ook. Heel veel zelfs. Men bedoelt dan op een voor de mensen vrome manier alleen maar zichzelf. Zulke gebeden worden dan door mensen gehoord. Die zeggen dan: Wat kan die man mooi bidden. Wat een gebedsgaven heeft die man. Het is om jaloers op te worden. Wanneer die biddende man zo zijn lof hoort bezingen dan is het hem voldoende. Hij wordt door de mensen gehoord en geprezen. Doch het staat te vrezén dat hij door God gevloekt wordt.

Bidden is altijd een tere zaak. We mogen daar wel goed acht op geven, opdat we in ons bidden onszelf niet bedoelen. Want als dat gebeurt wordt het in de hemel niet verhoord. O zeker, het wordt dan in de hemel wel gehoord, doch het wordt dan als schuld bijgeschreven. Het is een gebed, niet van iemand die God bedoelt, maar van een goddeloze. En het gebed van de goddeloze is de HEERE een gruwel.

Dit was het gebed van Manóah niet. „En God verhoorde de stem van Manóah.....” Wat is dit een wonder. Het is echt wel de moeite waard om daar even op door te denken. Want God is in de hemel. Wie zal de afstand meten die de aarde van de hemel scheidt. De hemel is zijn troon en de aarde is de voetbank Zijner voeten. Wie kan de grootheid Gods verhalen? God is groot en wij begrijpen het niet. Hij wordt in de hemel omringd door duizendmaal tienduizenden van engelen die het altoos uitroepen: Heilig, heilig, heilig is de HEERE der heirscharen en de ganse aarde is van Zijn heerlijkheid vol. Deze heilige God nu, voor Wiens aangezicht de engelen hun aangezichten moeten bedekken, verhoorde Manóah. Hij hoorde niet slechts naar hem, maar Hij verhoorde hem. Hem, dat is die zondige man, dat gevallen Adamskind, want dat was toch Manóah in zichzelf.

Hoe komt in het verhoren van Manóah de neerbuigende goedheid des Heeren openbaar. Hij, Die geen mens nodig heeft, wil toch naar een mens horen, ja Hij wil hem verhoren.

Beseffen jullie ook iets van dat grote wonder. 2. Dat doen niet diegenen die God niet kennen. Maar diegenen die de HEERE kennen op een bevindelijke wijze, die komen in het wonder terecht, dat de Heere hoort en verhoort. Want dat hebben zij niet verdiend. Want wie is God en wie zijn zij? Als God met hen zou moeten doen naar hun verdiensten dan verhoorde Hij hen nooit, ja dan zou Hij hen, al was het alleen al om hun harteloos bidden vaak, voor eeuwig van voor Zijn aangezicht moeten wegdoen. Want elke ware bidder kent tijden in zijn leven dat zijn bidden hem aanklaagt, schuldig stelt voor God. Namelijk als het vormelijk en niet gelovig tot de Heere is opgezonden. En hoe menigmaal gebeurt het niet vormelijk terwijl het geloof ontbreekt. En al wat niet uit het geloof is is zonde.

Wie dat weet, omdat hij het Woord van God gelooft, wat ons dit zonder meer zegt, die wordt het een wonder dat de Heere hoort en verhoort. Dit kan dan nooit om de bidder. Doch het kan alleen om die grote Bidder de Heere Jezus Christus. Hij heeft altijd op een Gode welbehagelijke wijze gebeden. Hij is ook altijd door de Vader verhoord geworden. Hij heeft daar zelfs de Vader voor gedankt. Zie Joh. 11 : 41,42. En toch is het ook Hem overkomen dat Hij geen verhoring kreeg. Namelijk toen Hij in het volle oordeel van God was terechtgekomen aan het kruishout op Golgotha. Toen moest Hij het uitroepen: Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten? En toen bleef de hemel dicht. Hij ontving geen ontferming in Zijn verdriet. En daarvoor voldeed Hij aan de schuld die Zijn volk in hun bidden nog maakt. Hij onderging daarin de verdiensten van Zijn volk - geen verhoring - opdat hen verhoring zou kunnen geschieden. Het is dan van God uit, ook altijd een verhoren „om Jezus wil”.

„En God verhoorde de stem van Manóah.....” Wat is het rijk als jullie dit ook mogen zeggen: Toen hoorde God..... Want daar komt het tenslotte op aan. Als God gaat horen, dan worden zelfs de engelen in de hemel er stil van. Wie dat verstaat wordt ook stil van verwondering voor God. Hij hoort naar mij. Hij hoort óók naar mij. Hij verhoort mij ook! En wie ben ik, dat de HEERE naar mij hoort? God hoort en verhoort het gebed. Denken jullie daar maar veel over na en vraag maar

veel datgene wat de discipelen ook hebben gevraagd: Heere, leer ons bidden, want wij weten niet te bidden gelijk het behoort.

„..... en de Engel Gods kwam wederom tot de vrouw”.

Dat klinkt jullie misschien wat wonderlijk in de oren. Je zoudt verwacht hebben dat er zou staan: En toen verscheen de Engel aan Manóah. Maar dat staat er niet. Wonderlijk zijn in dit opzicht ook Gods wegen. Er wordt wel eens gezegd, en dat zie je hier bevestigd: God verhoort wel eens langs een omweg. Dat God Manóah verhoorde heeft Hij hem door zijn vrouw laten weten. Zo kan de Heere het ook nu nog doen. De vrouw kan door het geloof te verstaan gegeven worden, dat de Heere zich met de man bemoeit. Dat kan natuurlijk ook omgekeerd zijn. Ik zou zeggen: Geef ten deze maar acht op de daden des Heeren. Misschien is het deze of gene niet vreemd, dat God b.v. de vrouw geloof geeft ook voor de man en omgekeerd. Het is een dubbele weldaad als men zo als man en vrouw in de Heere verenigd mag zijn. Als men Gods daden in het eigen leven vanuit Zijn Woord bevestigd mag zien.

„Zij nu zat in het veld, doch haar man Manóah was niet bij haar.”

Dit staat er niet voor niets bij. Het laat ons de vrouw van Manóah zien als een werkende vrouw. Zij bracht haar tijd niet in ledigheid door. Zij heeft in het veld haar bezigheid gehad. Zij zal, gelijk dit toen de regel was, op het land werk hebben verricht, om in hun levensonderhoud te voorzien.

Wat zij precies gedaan heeft, weten we niet. Het staat er niet bij. Doch niets doen was er in het leven van de vrouw van Manóah niet bij. Weest daar van overtuigd. De Heere houdt ook niet van mensen die niets doen. Ik bedoel daar natuurlijk niet mee, diegenen die niets kunnen doen, door ziekte of andere oorzaken. Er zijn er tegenwoordig ook die werkeloos zijn. Dat is een probleem apart.

Ik kan daar hier niet breed over uit wijden. Hoewel als men werkelijk werken wil er al gauw wat te doen is. Men moet dan natuurlijk niet zeggen: dat is mijn werk niet. Je zult dan echt wel eens iets aan moeten pakken waar je misschien helemaal geen zin in hebt. Doe het dan toch maar, want ledigheid is een kwade

BOEKBESPREKINGEN

De Graafschapper door Arend J. Heide-man.

De Walburg Pers, postbus 222, 7200 AE Zutphen.

„De Graafschapper” (1877-1949) was een krant die verder reikte dan de naam doet vermoeden (tot Twente, Deventer, de Veluwe, Arnhem en de Betuwe). Het was het oudste blad van de thans 100-jarige Anti-Revolutionaire Partij na De Standaard en het eerste der kleine christelijke bladen in ons land. Het uitgeversbedrijf De Graafschap in Aalten en de ondertitel van het Zutphens Dagblad vormen de overblijfselen van dit in de na-oorlogse jaren niet zonder emoties verdwenen nieuwsblad. Zo lezen we in een folder. En in een persbericht staat: De Graafschapper werd na de oorlog weggedrukt door kranten, die in de bezettingsjaren door bleven draaien.

Voor hen die op dit gebied belangstelling hebben is dit boek zeker van belang. We kunnen De Graafschapper niet vergelijken met het Reformatorisch Dagblad, maar toch mag erkend worden, dat De Graafschapper een bepaalde plaats heeft ingenomen. Het moet hen wel erg aan het hart gegaan zijn, die zich voor dit blad gegeven hebben, dat het niet kon blijven voortbestaan. Men leze de geschiedenis, zoals die hier verteld wordt. Het boek telt 80 pagina's en kost f 22,50.

Het altaar gebroken, de tafel hersteld door Dr. C. Trimp.

Willem de Zwijgerstichting, Apeldoorn, postbus 642.

De arbeid van deze stichting heeft ten doel verdieping en versterking van de reformatische beginselen in ons volksleven, alsmede de verlevendiging van het historisch besef en verdediging van het protestants-nationaal karakter van ons volk, gelijk dit onder invloed van de Hervorming en onder leiding van Oranje zijn stempel ontving. De vaste donateurs krijgen de 2 jaarlijks uitkomende brochures voor een minimum bijdrage van f 10,— per jaar. Er is een lijst van reeds verschenen brochures verkrijgbaar.

zaak. Daar is een spreekwoord dat zegt: Ledigheid is des duivels oorkussen.

Als je geen werk hebt, zoek je dan verder te bekwamen in het vak dat je geleerd hebt. En als je geen vak geleerd hebt, ga er dan aan beginnen. Doe iets en vraag dan ook niet dadelijk: Wat kan ik er mee verdienen? Ik begrijp best dat er niet voor niets gewerkt kan worden, hoewel liefdadigheidswerk er altijd wel te vinden is.

Ik ga op dit terrein maar niet verder, want dan komen we te ver van huis.

De vrouw van Manóah nu zat in het veld, doch haar man was niet bij haar. Dat de Engel Gods in het veld naar deze vrouw kwam is ook een wonder. Hij wist waar zij was, en dáár zocht hij haar op.

Weten jullie daar ook van? De Heere weet altijd waar wij zijn. Ook als wij daar zijn waar we niet behoren te komen. Hij kan ons daar ook vinden. En als Hij ons vindt waar we niet behoren te zijn - jullie begrijpen mij wel - dan ziet het er mijns inziens niet zo best uit. Doch, overigens, waar je ook bent: in het veld, in huis, op kantoor, op school, op je werk, op de straat of waar ook, de Heere komt overal. Je hoeft niet altijd in de kerk te zitten, om een ontmoeting met de Heere te hebben. Hij is aan tijd, noch plaats gebonden. Daar kunnen Gods kinderen van spreken. Kunnen jullie dat ook? Ik heb een oude vriendin gekend, die een moeitevol leven achter de rug had. Veel wederwaardigheden waren haar deel geweest in het leven. Toen zij alleen was overgebleven, zat zij op haar oude dag achter haar huis, in de zon. Deze streelde met zijn koesterende stralen haar verschroepelde ledematen. Zij was in overdenking en de vraag rees uit haar hart op naar Boven: Heere, ziet U mij nu hier ook nog zitten? En het antwoord was: De grote Schepper aller dingen, Ziet uit het onge-naakbaar licht Het gans gedrag der stervelingen. Niets is bedekt voor Zijn gezicht enz. enz. De vrouw kreeg er geloof bij en ze had er genoeg aan. God zag ook haar. Wat een wonder!! De Heere ziet ook mij. Hij weet waar ik woon. Deze wetenschap geeft weer moed om verder te gaan.

Jullie aller vriend,

Ds. H.C.v.d. Ent.

De brochure van Dr. Trimp gaat over de reformatie van de avondmaalsliturgie in de gereformeerde kerken van de 16e eeuw. Na een Woord vooraf komen de volgende paragrafen: Het altaar moet wijken, De opzet van de mis, Het eerherstel van de evangelie-prediking, De reformatie in Straatsburg, De voortgang van de reformatie in Genève, De gereformeerde liturgie in Londen, De gereformeerde kerkorde van de Paltz, Het Nederlandse avondmaalsformulier, De avondmaalsliturgie van de gereformeerde kerken in Nederland in de 16e eeuw, Korte terugblik en: Geen kritiek?

Dr. Trimp heeft inderdaad kritiek. Dat is vanuit zijn eigen standpunt te begrijpen. Dat gaat niet over de zaak, maar over het formulier. In zijn eigen kerk is het formulier gewijzigd. Voor een beschrijving van de reformatie van de avondmaals-liturgie in de gereformeerde kerken van de 16e eeuw was deze kritiek niet nodig geweest. Wij geven verreweg de voorkeur aan het oude formulier, dat zo rijk aan onderwijs is.

Dat neemt niet weg, dat we gaarne erkennen, dat de brochure veel goeds bevat. Zij kost f 7,50.

B.

NERGENS BAAT BIJ?

Probeer dan eens één van de meer dan 40 kruiden-recepten o.a. vernauwde bloedvaten, wisseljaren, vochtafdrijvend, bronchitis, migraine, hoge bloeddruk, niersteen, galsteen, dikke darm, eczeem, blaas en urine, zenuwen, vermagering enz. enz.

Alle soorten zijn verpakt in kuren voor een maand à f 12,50 (verzendkosten inbegrepen).

Vermeld wel duidelijk welke soort U wenst.

NIEUW!!!

De soorten vermagering, zenuwen en vochtafdrijvend, nu ook in tabletvorm Maandkuur f 15—

Drogisterij

SIKKING

Barvoetestraat 5
Haarlem
Tel. 023 - 312882
Giro 190609

ALLE BEGRIP TE BOVEN (72)

17. De Churton woning (3).

Nu was het leven voor de zusters Gilpin gemakkelijker in hun eigen huis. Mercy vervolgt: „Een ander zoet teken van de Heere was, dat Hij Zijn genade aan verschillende van onze dienstboden bewees. Hoe diep voelde ik dit, met verwondering en aanbidding. En het behaagde de Zaligmaker Zichzelf hieromtrent aan mij te openbaren. Het was zo'n bijzonder gevoel van Zijn nabijheid in ons midden door de verklaring van dit gedeelte uit Johannes 21: „Na deze openbaarde Jezus Zichzelf wederom aan de discipelen aan de Zee van Tiberias. Daar waren tezamen". Ik kan het zoete gevoel dat deze verzen in mijn hart vergezelden niet beschrijven, zo'n band van eenheid met onze kleine gemeenschap."

Een van de dienstboden was Mary Lloyd, van wie we het volgende lezen: „Mary was nog jong toen ze verlangde om de rechte weg te vinden. Gedachten over de belangrijkheid van de stap die ze moest doen, hielden haar gemoed bezig. Voordat ze haar huis verliet om te gaan dienen, kreeg ze dit gebed in haar hart, in het besef van haar onkunde, dat de Heere haar in een levende familie zou willen brengen, waar Zijn waarheid gekend werd. Ze werd aangenomen om met een gezin naar India te gaan, maar er gebeurde iets, waardoor haar diensten niet nodig waren. Toen ze daarna zichzelf aanbood voor een betrekking in de pastorie van Pulverbach, deed een opmerkelijk gevoel haar hopen, dat ze naar de goede plaats geleid was en ze wachtte met grote belangstelling de uitkomst van haar sollicitatie af. Het was in de winter van 1841, dat ze voor het eerst in betrekking kwam. Toen de tijd verstreek begon Mary, die teer van hart en steeds waakzaam was, haar vroegere leiding op te merken, omdat het haar duidelijk werd, dat de Heere haar overeenkomstig haar gebed geleid had, waar Zijn waarheid bekend was, dat zij zelf tot de kennis ervan mochten worden gebracht. Ze zag al gauw dat ze temidden van veel uitwendige strijd over het onderwerp van de godsdienst gekomen was en ze kon het verschil niet begrijpen, dat ze opmerkte dat zij die om haar heen waren gevoelden tussen de ene religie en de andere. Ze werd rusteloos en wilde weten wat deze dingen te betekenen hadden en soms kwamen ergernis en vijandschap op, omdat zij die schenen te begrijpen en er met elkaar over spraken, niet met haar spraken en haar „hun geheim", zoals zij dat zag, niet vertelden.

Op een dag zag ze vanuit het raam de andere dienstmeisjes naar de bijeenkomst in Wrenthall gaan, en in een ogenblik kwam het in haar op de Heere om onderwijs te vragen. Ze sloot zich in haar kamer op en bad: „O, Heere, wilt U mij onderwijzen en deze dingen doen kennen?" Het verlangen van haar ziel vond van toen af uitdrukking in zulke woorden als deze: „O, dat ik wist, waar ik Hem kon vinden". De eerste keer dat ze de bijeenkomst bezocht, waar die dag Bernard zou preken, kwamen de regels van dit lied, dat gezongen werd, op een zeer bijzondere wijze tot haar:

*Wat verlies u heeft te dragen,
Geef dit nooit op.*

Ze zei: „O, hoe verlangde ik te weten wat die kostbare zaak was, die sommigen kenden en nooit konden opgeven. Want ik voelde dat ik het niet bezat. Ik smeekte de Heere om het mij bekend te maken en mij de levende en ware weg te tonen. Soms had ik een kleine hoop. Eens hielpen mij deze woorden: „Ik zal mijn kennis van verre verkrijgen". En een andere keer: „De verborgenheid des Heeren is voor die Hem vrezen en Zijn verbond om hun die bekend te maken". Het was alsof ik in één ogenblik zag hoe het kwam dat niemand mij omtrent deze zaken kon onderwijzen,

want waarlijk niemand kan de verborgenheid des Heeren verstaan dan degene aan wie Hij haar openbaarde. Ik sprak graag met Sukey Harley, want ik dacht, dat zij iets van de Heere had waar ik zelf naar verlangde. Ik gevoelde werkelijk een zeer zoete liefde tot en afhankelijkheid aan Gods volk. Ik kan me herinneren hoe deze woorden in mijn gemoed haakten: „waar gij zult henengaan zal ik ook henengaan en waar gij zult vernachten zal ik vernachten, uw volk is mijn volk, uw God mijn God". En ik kreeg hoop in mijn hart, dat ik met hen verenigd zou worden. Toch vreesde ik vaak, dat ik tenslotte zou omkomen en niet tot de zaligmakende kennis zou komen." Maar Mary kwam zover en voor de rest van haar leven genoot zij eerst met de dames Gilpin en later met haar man Thomas Lloyd ware eenheid des geestes met deze kleine gemeenschap.

Er zijn geen aantekeningen over andere dienstboden, maar in het boek met brieven van Mr. Bourne vinden we er een aan M.D. (Margaret Davies) en een aan B.B. (Betty of Bessie Brown), gedateerd vanuit Londen na dit derde bezoek aan Pulverbach. Aan de een schreef hij:

„Het doet mij oprecht genoeg u zo verlangend naar onderwijs te zien. Uw mede-dienstmeisje kan u vertellen van de duizenden strikken die voor uw voeten gelegd zullen worden om te verhinderen, dat u tot Christus zult gaan om genade en de vijand zal u op geraffineerde wijze influisteren, dat u alleen maar naar de Kerk hoeft te gaan, omdat er verder niets meer te leren is. Dit wordt gedaan om u gerust te stellen, zonder dat u de vergevende liefde van Christus gevoeld heeft en als hij u hiervan kan overtuigen, zal uw godsdienst gauw wegwijnen en zal u een onvruchtbare tak worden. Ik hoop dat u allen in hetzelfde huis zult bewijzen; dat u in dezelfde geest wandelt. Als u zich door een afvallig hart terug trekt, is er reden om te vermoeden, dat uw belijdenis niet oprecht is. Ik geloof dat uw godsdienst zeer beproefd zal worden, zelfs zo, dat iedereen om u heen zal kunnen zien of de Heere u bijstaat of niet. Ik schrijf dit niet om u te ontmoedigen, maar om u te vermanen, dat u veel smeekbeden tot de Heere op zult zenden voor die tijd. Wees teder omtrent Gods eer en getrouw en oprecht in uw overtuigingen. Als u strijdt of redeneert met de duivel, dan zal hij u al gauw van stuk brengen, daar hij een bijzondere pleiter is en u zeker zal doen geloven dat u verloren zult gaan als u tegen uw eigen belangen ingaat; ze zullen u allen verlaten en u zult in nood komen. Dit is de taal, waaraan ik gewoon ben en die mij vaak het ergste deed vrezen, maar daar ik uit genade in het verborgen door de kracht Gods ondersteund werd, kon ik voet bij stuk houden en zag ik, dat al de dreigementen tot niets kwamen, mijn geweten getroost en God geëerd werd."

In een gedeelte van de brief aan de andere staat te lezen: „Wat u schrijft is waar, waar Christus gevonden wordt, daar is het kruis. Geestelijk leven dat in de ziel stand houdt is zo tegengesteld aan de godsdienst van deze tijd, dat we gehaat en veracht moeten worden door allerlei soorten, die de Geest van God niet hebben. Wat zo mysterieus voor de wijsheid van het vlees is, is dat er geen geestelijk leven in ons gevonden kan worden dan alleen in strijd met alle natuurlijke begeerten en verlangens van het vlees. Dit dagelijks afsterven van ons vleselijk verlangen is geen klein kruis. Toch noemt de apostel het „onze lichte verdrukking die zeer haast voorbijgaat" en hij zegt, dat het ons „een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid werkt, dewijl wij niet aanmerken de dingen die men ziet, (ingesloten de dingen waarvan we denken dat ze voor het vlees nodig zijn), maar de dingen die men niet ziet", dat is de onoverwinnelijke kracht van God, die alle dingen doet medewerken ten goede.

**HOTEL
DREYEROORD -
OOSTERBEEK**
Telefoon 085-333169

Het hotel waar mevrouw
zich „uit" - en mijnheer
zich „thuis" voelt.

Stationssingel 50
Tel. 08385-13978
Postbus 177
3900 AD Veenendaal

PLAATS
UW
FAMILIE-
BERICHTEN
IN
BEWAAR
HET
PAND

Voor bijbels, boeken en
muziek
is **LINDENBERG** uniek!
Grote voorraad
Snelle levering
Ook van de allernieuwste
uitgaven.

Slaak 4 - 14,
3061 CS Rotterdam.
Postbus 4209,
3006 AE Rotterdam.
Tel. 010 - 111607.

Bent u te moe, terneergesla-
gen.
En snakt u naar verzorgde
dagen.
Voelt u zich eenzaam en ver-
laten.
Of zoekt u and'ren om mee te
praten.

Bel dan eens naar:
**„Repos
Ailleurs"**

Geen radio of TV gezeur.
De sfeer is huis'lijk, 'eten goed.
Wat hulp kan ook, wanneer het
moet.
Dieët is ook al geen bezwaar.

Dus belt u naar: 03438-12466,
Driebergen.

STICHTING REF. HULPAKTIE WOORD EN DAAD. GIRO 30.20.900.

Samen zorgen voor voedsel, christelijk
onderwijs, leprozenhulp.

Postbus 560, 4200 AN Gorinchem.
Tel. 01830 - 32550.

LET OP !!!

Door directe import van de wereldberoemde
RODGERS ORGELS enorme prijsverlagingen.

IMPORTEUR VAN RODGERS ORGELS

- Dealer van:
- ★ JOHANNES
 - ★ VISCOUNT
 - ★ OMEGAN
 - ★ e.a. merken
 - ★ hoge inruil
 - ★ landelijke service
 - ★ franco thuis door heel Nederland

Deze orgels kunt u beluisteren en bespelen in onze showroom.

Reeds een **JOHANNUS** orgel vanaf **f8300,-** (inkl. electr. nagalm)

nie. deijl
ORGELS

Voorstr. 89 - 4132 AP Vianen
Telefoon 03473 - 6170

DOCUMENTATIE WORDT OP AANVRAAG TOEGEZONDEN